

Чук Олена Вікторівна,

*к.е.н., доцент кафедри бухгалтерського обліку та консалтингу,
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана,
м. Київ, Україна*

Козачук Діана Петрівна,

*здобувач 3 курсу, спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування»,
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана,
м. Київ, Україна*

АУДИТОРСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ: ВИКЛИКИ ВІЙНИ

Повномасштабне військове вторгнення агресора на територію України суттєво вплинули на усі сфери суспільного та економічного життя, не оминули й бізнес-середовище, яке є полем діяльності аудиту. Умови воєнного стану внесли корективи в регуляторні правила для проведення аудиту, підходи до виконання аудиторами своїх професійних обов'язків. Крім того, війна вплинула на ситуацію на ринку фахівців-аудиторів і конкуренцію між ними, на інфраструктуру надання їх послуг. Таким чином, дослідження впливу кризової ситуації на вітчизняний аудит є важливим з огляду на рішення проблем, що виникають, та можливостей їх превенції, пом'якшення.

Враховуючи безпекову ситуацію, суть і сфера компетентності аудитора кардинально змінилися: йому необхідно не лише якісно виконувати свою роботу, а й швидко та адекватно реагувати на зміни в законодавстві. Окрім класичного запобігання відмиванню доходів, одержаних злочинним шляхом, аудит має забезпечити від фінансування тероризму та зброї масового знищення, що є першочерговим завданням. За теперішніх умов аудиторі мають бути обізнаними як із національними, так і з міжнародними санкційними списками, звертати увагу на потенційний вплив на клієнта санкцій через співпрацю із іноземними постачальниками, дистриб'юторами, посередниками [1].

Остаточні наслідки війни для сфери аудиту поки оцінити важко, однак можна відслідкувати очевидні тенденції [2].

По-перше, при зниженні ділової активності та скороченні кількості об'єктів аудиту відбувається зменшення кількості аудиторів шляхом скорочення професійного штату. Компанії прагнуть мінімізувати витрати на оплату праці, вживають заходів щодо скорочення робочого часу та безстрокових неоплачуваних відпусток. Важливу роль відіграла також міграція населення.

Слід зазначити, що аудиторська спільнота не втрачає часу і використовує період зменшення попиту на аудиторські послуги на підвищення кваліфікації, що можна вважати перспективним напрямом розвитку аудиту в післявоєнній економіці України.

По-друге, проекти зовнішньої оцінки, автоматизації, та безперервні аудити в основному були призупинені. Фактично, відбулося скорочення бюджетів за рахунок скасування відряджень та відкладення навчання персоналу до кращих часів.

По-третє, даються взнаки руйнування логістичних ланцюгів і недоступності товарних ринків. в деяких випадках навіть скасування аудитів. Призупинили проведення перевірок відсутність доступу до інформації, документів та активів у зоні бойових дій, тому моніторинг виконання рекомендацій аудиторів також при гальмувався.

Крім того, спостерігається вихід окремих інвесторів з України, а ті, що залишаються, прагнуть отримати гарантії щодо цільового освоєння їхніх коштів. Акцент робиться на ESG-факторах, тому аудиторам потрібно розширювати своє коло діяльності, і починати оцінювати стійкість.

Останні 10 років вітчизняний аудит успішно розвивався, а воєнні дії цей процес призупинили. Так, не менш вагомою проблемою розвитку аудиту у період воєнного стану є зміни на ринку праці, викликані відтоком кваліфікованих кадрів за кордон, зниженням якості вищої освіти, зростанням вимог регуляторів до професії та жорсткій конкуренції за кадри всередину галузі. Таким чином, слід приділити увагу підготовці персоналу, з точки зору задоволення потреб клієнта, зростання бізнесу та фінансового менеджменту.

При дослідженні викликів аудиту в умовах війни доцільно згадати і про роль аудиту у фінансовому моніторингу, який у період кризи та браку інформації є надзвичайно важливим. Аудитори є суб'єктами первинного фінансового моніторингу, тому вони відіграють важливу роль у підвищенні якості та результативності українського бізнесу. Таким чином, усвідомлення бізнесом важливості аудиту, особливо що стосується підприємств з іноземними інвестиціями та грантами, дозволить аудиту подолати труднощі війни [3].

Крім того, важливо розуміти, що навіть попри військовий стан, законодавство постійно вдосконалюється і з'являються певні новації, які відповідають європейським вимогам. Новації з використання незалежного аудиту у фінансовому моніторингу стосуються європейських вимог до рівня контролю за його організацією у визначених установах. Виходячи із цього, були внесені зміни як у Закон України «Про фінансовий моніторинг», так і в Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» 2017 року, який визначає правові засади аудиту фінансової звітності, провадження аудиторської діяльності в Україні та регулює відносини, що виникають при її провадженні.

Отже, основними чинниками впливу війни на аудиторську діяльність є ризики економічної нестабільності та змін в законодавстві. Це супроводжується складністю проведення аудиторських процедур, зокрема через підвищення ризиків фінансових шахрайств та відмивання грошей.

На превеликий жаль, в період війни спостерігаються негативні тенденції змін у сфері аудиту, що позначаються у закономірному скорочення штатів працівників, оптимізації бюджетів та перегляд планів роботи, вихід окремих інвесторів з України. Нагальною залишається проблема на ринку праці, а також боротьба за кваліфікованих кадрів.

У ході дослідження виділено шляхи розвитку українського аудиту в повоєнній економіці: підвищення рівня кваліфікації та незалежності аудиторів та розуміння бізнесом ролі аудиту задля підвищення фінансових результатів.

Список використаних джерел:

1. Аудиторська діяльність в умовах воєнного стану. НУБІП. 2022.
URL: <https://nubip.edu.ua/node/109134>
2. Касаткін С. Професія внутрішнього аудитора під час війни. Реалії та перспективи внутрішнього аудиту в Україні. KPMG. 2022.
URL: <https://kpmg.com/ua/uk/blogs/home/posts/2022/07/profesiya-vnutrishnoho-audytora-pid-chas-viyny.html>
3. Савицька Т. А. Особливості організації аудиту у воєнний час. Вісник студентського наукового товариства Донецького національного університету імені Василя Стуса. 2023.
URL: <https://jvestnik-sss.donnu.edu.ua/article/view/13709>